C:\Users\Plazma\Desktop\Knhy pdf\P\Puškin Alexandr\Puskin Alexandr Sergejevic - Z lyriky.pdb

PDB Name: Z lyriky
Creator ID: REAd
PDB Type: TEXt
Version: 0
Unique ID Seed: 0
Creation Date: 16.8.1973
Modification Date: 16.8.1973
Last Backup Date: 1.1.1970
Modification Number: 0

Z PUŠKINOVY LYRIKY
ALEXANDR PUŠKIN
Přeložil V. A. JUNG

KOZÁK

Jednou v půlnoc volným krokem
za mlhy a tmy
klusal cestou nad potokem
kozák udatný.

Černá čapka naražena
a plášť samý prach.
pistole dvě u kolena,
dlouhý meč až strach.

Koník, volnou uzdu maje,
krokem v před se bral;
dlouhou hřívou povlávaje.
v dálku pronikal,

Hle, tu dvě, tři chatky v blízce,
polámaný plot;
zde se cesta stáčí k vísce.
tam - v bor do samot.

"Nenajdu já v lese lásky,"
kozák přemýšlí;
"do komůrek svých už krásky
dávno spáti šly."

Donec uzdou škub' a vrance
ostruhami bod´,
a ten letí k první brance
s větrem o závod.

Ze stříbrných mráčků hledí
záře měsíčná;
u okénka smutně sedí
dívka přesličná.

Kozák zři tě, krásná děvo!
Srdce buší v něm;
koník zvolna v levo, v levo -
už je pod oknem.

"Noční soumrak houstne temně,
skryl se luny svit.
Vyjdi, milá. honem ke mně,
koně napojit."

- Ne, k mužům a mladým k tomu,
nebezpečno jít;
já se bojím jíti z domu
a dát koni pít. -

"Neboj se, má krásná růže.
k hochu připoj se!"
- Noc mé kráse škodit může -
"Zlato, neboj se!

Co se může zlého státi ?
strach svůj zkonejši!
zlatý čas se nenavrátí ;
jen bud smělejší!

Do sedla skoč: vezmu tebe
ve kraj daleký;
s miláčkem je všude nebe -
štěstí na věky!"

A co děva? Už se chýlí,
strach ji opustil;
plaše svolí jet v tu chvíli -
kozák šťasten byl!

Odcválali, odletěli;
líbal, hladil ji:
byl ji věren týden celý -
potom zradil ji.

ROMANCE

Byl vlhký podzim. V pozdní době
šla dívka v tmách kams do samot
a chvějnou rukou tiskla k sobě
své smutné lásky tajný plod.
Vše bylo ticho: hory, doly
a lesy spaly v noční tmě,
a ona s žasem po okolí
zrak otáčela pozorně.

A s pláčem upne na minutku
jej na nevinné stvoření...
"Ty spíš, mé robátko, můj smutku,
a neznáš mého soužení!
Zrak otevřeš a v roztesknění
ty nepřilneš k mé hrudi víc,
nevyjde zítra políbení
tvé nešťastné ti matky vstříc!

Ji marně budeš volat k sobě!
to můj hřích - hanba stihni mne!
Já navždy sejdu s mysli tobě...
než, ty mně nikdy, nikdy ne.
Dům cizí přístřeší snad dá ti;
i řeknou: ty nám cizí jseš!
čí jsem? se budeš smutně ptáti,
a rodných lidí nenajdeš.

Můj sirotku! ty budeš bolem
tam v kruhu druhých dětí nýt
a s duší chmurnou budeš kolem
jen cizích matek něhu zřít.

Všem cizí, osamělý všudež,
vždy proklínaje osud svůj,
zlé výčitky jen slýchat budeš . . .
ó tenkrát odpusť, nežaluj!

Ty spíš! Nechť, nešťastné mé robě,
tě k hrudi stisknu naposled.
Hleď, křivý zákon v kruté zlobě
nás odsuzuje k jařmu běd.
Než, pokud v mládí věku prostném
tví dnové plynou radostní,
spi, miláčku můj! žal svým ostnem
se netkne dětstva tichých dní."

V tom před ní, za lesíkem, měsíc
svou záři vylil na chýši,
a dívka bledouc a se děsíc,
se k dveřím zticha přiblíží,
a sklonivši se, položila
své robě na cizí ten práh;
pak s bázní oči odvrátila
a ukryla se v nočních tmách.

RUSALKA

Kdys u jezera, v doubrav hluši,
mnich vyhledával spásu svou;
dny trávil v kázni čím dál tužší
jak postem tak i modlitbou.
Již stařeček si někde stranou
hrob rýčem hrubým vyrýval
a o smrt brzkou, vroucně ždanou,
se ke všem svatým modlíval.

V čas letní, na prahu své chaty,
již rozvalené bezmála,
se jednou modlil mnich ten svatý.
Tma v doubravách se černala;
klín jezera se do mlh tulil.
A měsíc, skrytý v mráčků běl,
se rudý po obloze kulil.
Mnich na vody se zahleděl.

Zří mimovolné bázně plný
a neví, zdali bdí či sní...
i vidí: rozčeří se vlny
a náhle se zas uklidní...
V tom, jak když noční stín se mihne,
a bílá jako ze sněhu
se z vody nahá žena zdvihne
a mlčky sedí na břehu.

A na starého hledí mnicha
a provlhlý si češe vlas.
Mnich bázní chvěje se a vzdychá
a vpíjí se v tu krásu krás.
Teď kyne mu, by vyšel vstříc jí,
teď rychle hlavou zakývá...
a v tom jak hvězda padající
v tůň ospalou se ukrývá.

Noc tuto stařík probděl způli
a nemodlil se celý den:
nač myslil, všude mimo vůli

zjev krásné děvy viděl jen.
Zas doubravy se tměly šerem,
z mlh měsíc vyplul zlehoučka,
a znova děva nad jezerem
si sedla, krásná, běloučká.

Zas divá se a hlavou kývá,
rty špulí, líbá z daleka,
hrá si a tělo vlnou zmývá,
jak dítě směje se a lká.
Zve mnicha, vábí něžným stonem...
"O mnichu, mnichu, pojď sem již!"
A do průzračných vin zas honem...
a stále hluboká je tiš.

V den třetí stařík, vášní slepý,
si nad kouzelné vody klín
seď, ždaje děvin obraz lepý.
Již na doubravy klad´ se stín...
Noc ustoupila záři ranní.
Když po mnichu se sháněli,
tu šedý vous jen ve hlubani
prý jacís kluci viděli.

ČERNÝ ŠÁL

Já hledím jak šílený na černý šál,
a v duši mou chladnou žal dýku svou vklál.

Když věřil jsem kdekomu a byl jsem mlád,
měl mladou jsem Řekyni vášnivě rád.

Ta spanilá děvice laskala mne;
než, záhy jsem dožil se černého dne.

V dům hosty jsem sezval si - veselý lid:
tu ke mně se dotloukal proklatý žid.

Ty s přáteli (šeptal mi) slavíš zde kvas,
co Řekyně zrazuje v tentýž tě čas.

Já dal jsem mu zlata a proklel jsem ho
a raba hned zavolal oddaného.

My vyšli: já na bystrém oři se hnal,
hlás lítosti ve mně se neozýval.

A sotva jsem uviděl milenčin práh,
mně tmělo se v očích, žal hrdlo mi stáh´...

Sám v odlehlou vešel jsem ve světnici...
Kýs Armén tam celoval nevěrnici.

Mně v očích se zatmělo: břinkla ocel...
Ten zločinec neuspěl přervat pocel.

Trup bezhlavý dlouho jsem deptal a bled
a bez slova na děvu upíral hled.

Vzlyk, prolitá krev posud v mysli mně tkví...
Má Řekyně zhynula, láska má s ní.

Šál s neživé hlavy vzav, beze řeči
jím otřel jsem její krev na svém meči.

Můj rab, když den setměl se, nemeškaje,
jich mrtvoly zahodil do Dunaje.

A od těch čas nelíbám krásných očí,
noc veselá hlavou mi nezatočí.

Já hledím jak šílený na černý šál,
a v duši mou chladnou žal dýku svou vklál.

OVIDIOVI

Já, Ovidie můj, blíž tichých břehů dlím,
kam's kdys jak vyhnanec, dav s Bohem domácím
svým bohům, prach svůj nes' a zde jej zůstavil.
Tvůj bezúlevný pláč ta místa proslavil:
Tvé lýry něžný hlas tu posud hlaholí
a slechem o tobě se chví to okolí.
Tys doveď představě mé živě vypodobit
pouti mračnou, básníkův to nesvobodný pobyt,
strop nebes mlhavý a sněhy obvyklé
a luhy, kratinkým jen teplem proniklé.
Jak často uvlečen tvých unylých strun hudbou,
já, Ovidie můj, šel srdcem za tvou sudbou:
Já viděl koráb tvůj, jak hříčkou bouře byl
a potom u pustých jak břehů zakotvil,
kde krutá odměna ti, pěvče lásky, kyne.
Tam chlumy bez révy, tam nivy bezestinné;
tam v sněhu zrozený a zvyklý hrůzám vojny,
syn chladně Skytie, vždy drsný, nepokojný,
za Istrem ukrytý jen číhá na kořist,
a nikdy osadník před vpádem není jist.
Nic nepřekáží mu: on po vinách se plaví
a přes led zvonivý se bere bez obavy.
Ty sám (jen div se, div, jak osud námi hraje!) -
ty, život válečný již z mláda přezíraje
a zvyklý růžovým si vínkem zdobit vlasy
a v něze rozkošné řve trávit klidné časy,
skráň těžkou přilbicí teď budeš nucen chránit
s lýry zlekanou snad hrozným mečem bránit.
Ni dcera, ani choť, ni druzi upřímní,
ni Musy tančivé, ty družky dřevních dnů
žal pěvce-vyhnance již ničím neuleví.
Nadarmo Gracie tvé ověnčily zpěvy,
nadarmo jinoši je znají nazpamět:
ni rmut, ni žaloby, ni sláva, ni běh let.
ni písni nesmělé, žel, Oktaviem nehnou;
dni tvého podzimu v hrob nepaměti lehnou.
Své zlaté otčiny, ty, občan zhýčkaný,
ve vlasti barbarů, sám, nikým neznaný,
kol sebe neslyšíš ni hlesu z drahé vlasti
a dálným přátelům v své píšeš těžké strasti:
"Ó vraťte posvátné mně město otců mých
a stíny dumavé mých sadů dědičných!
Ó druzi, Augustu mé prosby neste vřelé
a slzou odvraťte dlaň mého karatele!
Než, je-li dosud hluch bůh hněvný k prosbám mým
a já svůj slavný Řím již nikdy nespatřím -
tím aspoň, prosím vás, los krutý oslaďte mi
a hrob můj přibližte k italské krásné zemi!"
Čí srdce ledové, k Charitkám nevšímavé,
ti zazlí tento stesk a tyto slzy žhavé?
Kdo v hrubé hrdosti by bez pohnutí čeť
ty elegie - strun tvých poslední to vzlet -

v nichž v pamět potomstvu vzlyk marný vydechl's ?
Já drsný Slovan však jsem neproléval slz.
ač dobře chápu je. Já, psanec samozvaný,
a světem, životem i samým sebou štvaný,
teď s duší churavou jsem přišel bezděky
v ten kraj, kde smutný čas jsi trávil před věky.
Zde tebou oživiv mdlý sen své fantasie,
já znova zabral se v tvé písně, Ovidie,
a smutnou líceň jich dle skutečnosti měřil;
než, klamům představy můj zrak se zpronevěřil.
Kraj tvého vyhnanství mě poutal čárnou mocí,
mne, jenž jsem chmurám zvyk' i sněhům na půlnoci.
Zde modrá obloha se dlouho neehmuří
a zimní vánice tu dlouho nezuří.
Na skytském pobřeží, sem přesídlený nově,
hle hrozen, jihu plod, se leskne purpurově.
Již mračný prosinec na pláně ruských niv
sníh pýrný rozestlal, jej tlustě navrstviv;
tam zima dýchala; a tady s vesnou smavou
již slunce zářivé se neslo nad mou hlavou;
již mladou zelení se pestřil zvadlý luh
a pole svobodná již zrýval ranný pluh;
vál lehký větérek a chladl podvečerem;
led jedva průhledný, jenž temněl nad jezerem,
nehybné potoky křišťálem přepínal,
Tvých plachých pokusů jsem při tom vzpominal,
i dne, jejž zachytil's svou Mausou lehkoperou,
kdy prvně kroky své jsi svěřil s nedůvěrou
vod hladině, když mráz ji skoval v tuhé pouto:
i připadalo mi, že přes led chvílí touto
tvůj klouže stín, a že jsem zaslechl zaúpění
se z dáli nést jak sten v bolestném rozloučení.
Buď klidný: věnec tvůj je posud nezvadlý!
Ach, prostřed zástupu, já, pěvec zapadlý,
nepoznán zůstanu snad generaci jiné,
a, žertva neslavná, mdlý genius můj zhyne,
i s truchlým životem slech o mně chvilkovým!...
Než, jestli potomek můj pozdní o mně zví
a přijde hledati v ten odlehlý sem svět
blíž prachu slavného můj osiřelý sled -
tu břehů Lethiných opustě chladný klín,
můj vděčně uznalý hned k němu slétne stín,
i bude příjemno mně vzpomenutí jeho,
i přejde k potomstvu ta zvěst mně dražší všeho:
Jak ty, se podrobiv své sudby hrozné zlobě,
já byl jsem osudem, ne slávou roven tobě.
Zde, k lýře severní v hluš pouště zpívajě
já ociť se v ty dny, kdy na břeh Dunaje
Řek velikodušný v boj za svobodu zval:
a ni druh jediný mně v světě neslouchal ;
než, nikdy nesnažil jsem zradou nezákonnou
ni hrdé svědoms, ni lýru neúklonnou.

ŽENICH

Tři dni je dcera kupcova.
Nataša, tatam; třetí
noc teprv přes práh domova
jak beze smyslů vletí.
Jí máť i otec jmou se ptát
a nechtějí jí pokoj dát.
Nataša jako hluchá -
je bez dechu i ducha.

Máť hnětla se, otec ae hnět
a dlouho naléhali,
a nechali ji naposled,
než, taje neseznali.
Nataša jest, jak bývala,
zas vesele si zpívala
a s družkami zase
vždy u vrat bavila se.

Když jednou u tesových vrat
si sedla s družek stádcem,
tu divoce jak vichru chvat
kol letí trojka s mládcem.
Kobercem kryté spřežení
on řídí stoje: zděšní
se chodci v útěk dali -
on honí je a valí.

Když předjížděl, se podíval -
Nataša k němu vzhledla;
on jako střela dál se hnal -
Nataša všecka zbledla.
Hned domů dá se v rychlý hon:
Já znám ho! volá, to jest on!
O hleďte, lidé zlatí,
mou duši zachovati!

Dům jak by stihla pohroma;
v něm kde kdo hlavou kývá;
jí otec: "Pověz, dcerko má,
co v žalu tvém se skrývá.
Rci, urazil snad kdo tvůj cit?
Jen sebe slabší dej nám nit."
Nataša pláče znova.
A více ani slova.

V den druhý svacha v jejich dóm
jest nečekaným chodcem.
Natašu chválí, k hovorům
hned má se s jejím otcem:
"Vy zboží. já zas kupce mám;
ten hoch je chlapík, pravím vám,
jest obratný i statný,
ne hloupý a ne špatný.

Je bohat, vtipný, před nikým
on neklaní se v pasu;
jak bojar s klidem velikým
si hledí dobrých časů;
on nevěstě dá, jak mi řek',
hned perly, liščí kožíšek.
z ryzího kmentu šaty
a k tomu prsten zlatý.

Shléď na projížďce jeho zrak
ji včera u vrat. Vězte:
vhod není-li vám, nechte tak,
neb obrazy v chrám neste!"
Jí snacha koláč pomalu
a řeči vede v obalu.
A děvě, tomu bloudku,
je stydno v každém koutku.

Tvář otcova se rozzáří:

"Nuž dobrá - šťastna budiž,
má dcerko, a jdi k oltáři;
vím, v klícce své se nudíš.
Být věčně pannou nelze ti
a jiřičkou si zpívati:
stroj hnízdečko - čas letí;
je třeba hýčkat děti."

Nataša o zeď opřena.
říc slovíčko si přeje -
v tom vzlykne všecka rozechvěná
a pláče a se směje.
K ní svacha v zmatků přiskočí.
a rty jí vodou omočí
a to, co zbylo v sklence.
v líc chrstne Natašence.

A smutně vzdychá rodina.
Teď při smyelech zas způli
Nataša dí: "Jsem povinna
ctít vaši svatou vůli.
Tož ať k nám ženich přijde hned,
chléb pecte pro celičký svět
a vařte již a smažte,
než, také pro soud vzkažte."

"Natašo! zlato! tobě vhod
modř s nebe snes' bych třeba!
Hoj! již se chystá slavný hod;
med vaří, pekou chleba.
Již hosté v dům se scházejí;
nevěstu za stůl sázejí,
a družky pějí, pláčau;

Hle, ženich - vře již za stolem.
Kvas v proudu - sklenky zvučí.
Číš pozdravná jde kolkolem,
a hosté zpití hlučí.
Ženich:
"Aj, co to, milí brali, je,
že nevěsta má nepije
a nejí, neobslouží:
co nevěstu mou souší ?"

A nevěsta mu v odpověď:
"Vše zvíš jak budu moci.
Má duše nemá klidu teď,
já pláču dnem i nocí :
můj klid zlým snem je rozrušen."
Jí otec: „Jaký byl to sen!
Jen rci a pověz všecko,
mé zlaté, rodné děcko."

"Mně zdálo se," dí děvice,
„že chodíš v hustém hvozdě;
z chmur černých záře měsice
se drala - bylo pozdě;
já sešla se ztezky - pnu sluch,
a nikde ani živý duch,
jen ve vršcích smrk s jedlí
si tajný šepot vedly.

Vtom - skutečnost to a ne klam -
zřím: přede mnou tu chýže.

Já k ní hned; tluku, volám tam -
nic; se znamením kříže
já otevírám. Vplížím se --
plá svíčka v jizbě; shlížím se
tam v samém stříbře, zlatě -
vše skví se přebohatě."
Ženich:
"Čím zlý je sen tvůj, pověz, čím?
nu, žít máš přebohatě."
Nevěsta:
"Jen, pane, shov, až dopovím.
Já na stříbře a zlatě,
na novgorodských tkaninách,
na kmentech, na kožešinách
jsem mlčky zrak svůj pásla
a na ten div se třásla."

V tom zvenčí křik a koňský dup...
v dvůr vjíždět již je slyším.
Já dvéře přibouchnu a hup!
hned za pec - tam se stišim.
Hlas ozývá se za hlasem...
a dvanáct mládců vchází sem,
a s nimi holubice -
děvice-krasavice.

A vejdou bez poklonění,
ikon si nevšímají,
jdou za stůl bez pomodlení
a čapek nesnímají.
Na první místo starší brat
a k němu v pravo mladší brat,
a v levo holubice,
děvice-krasavice.

Křik, smíchy, řinkot, zpěv a šprým,
vše rozjařením třeští...
Ženich:
"Čím zlý je sen tvůj, pověz čím?
vždyť veselí on věští."
Nevěsta:
"Jen, pane, shov, až dopovím.
Kvas hýří hlukem hromovým.
Vše veselí se, skáče,
jen dívka hořce pláče.

Nepije, nejí, a jak hrách
se z řas jí slzy trousí;
tu po noži brat starší sáh´
a se hvizdem jej brousí;
zrak upne na krasavici
a popadne ji za kštici:
tu zlosyn dívku vraždí -
stne ruku jí až k paždí."

A ženich hovoří zas: "Nu,
toť neslýcháno - ano!
Již neteskni; věř. Ve tvém snu
je smysl, drahá panno."
Zří ona jemu do očí.
"S čí ruky je ten prsten, s čí?
naň dotírá, to pravíc,
a všechno vstává s lavic.

Cink´ prsten, kutáleje se,
a ženich chví se, zsiná;
děs hosty jme - soud pronese:
sem pouta na zlosyna!
A zlosyn spoután, usvědčen
a záhy k špalku přivlečen.
Nataša slávu mělal
A to je píseň celá.

HUSAR

On hřebelcoval valacha
a bručel, nadmíru se zlobě:
"Ba, z dopuštění raracha
ten klatý kvartýr dali tobě!

Kde kdo tě z předu, ze zadu
jak na přestřelce s Turky hlídá:
ščí prázdných dají hromadu.
však o kořalku je tu bída.

Zde sedlák div tě neměří
jak litý drak, a jeho žínka...
tu nedostane ze dveří
ni nahajka, ni o cti zmínka.

Však za to Kyjev! Tam je hej!
tam samy do úst skáčí vdolky,
a vínu rovna pohledej,
a což ty ženušky a holky!

Svou duši dal bych, na mou čest,
za pohled krásky černozraké.
Však jedno jen zlo při nich jest..."
- Nuž, stará vojno, pověz, jaké?

A dlouhý knír si kroutě výš,
on spustil: "Bez urážky přeci,
tys mlád, a snad se nebojíš,
však's hlup, a já už zažil věeí.

Slyš: na Podněpří - musím říc´ -,
stál pluk náš: dobré srdce měla
má domácí i sličnou líc,
a - pozor! - před tím ovdověla.

Hle, tedy já i vdovička
se sdružíme, jsme svornost sama;
já zmelu ji - však slovíčko
mně zlého nedá Maruška má.

Mám špičku - k lůžku dovede,
ba, sama nachystá mně pití;
jen mrknu: kmotra! - už je zde
a chrání se v čem odmluviti.

Nač jaké stesky nebo zlost?
žít moh' bys v hojnosti a klidně!
Ba ne: mne chytla žárlivost.
Nu což? čert spleť mě očividně.

Proč vstává jen - tak dumal jsem -
již se slepicemi ? Kdo prosí?
Co Maruška má za lubem?

A kam že rohatý ji nosí?

I začal jsem být bdélejší.
Tož ležím jednou, oči mhouře,
(noc byla sklepa černější
a venku lomozila bouře).

I slyším: moje kmotřička
se s pece skokem shoupla zticha,
šust! kolem mne jak kulička
a sedne k peci, v uhel dmychá.

Tam rozžhne tenkou svíčičku
a jde s ní v kout a něco hledá
pro láhev sáhne v poličku.
jde před pec, na koště si sedá.

Šat svléká, až je nahá; pak
si z láhve mlsne třemi lizy
a na koštěti jako drak
se vznese v komín a v něm zmizí.

Aha! jsem tomu na kloubku:
má kmotra čaruje! Já skočím
hned s pece. Počkej, holoubkul
Jdu k poličce - tam láhev zočím.

K ní čichám : nakyslý to mok!
Já na zem šplíchnu: co se děje?
hle dížka za ní vidle v skok,
a obě v komín. Vidím: zle je!

Zřím: pod lavicí kocour spí:
já z láhve šplíchnu naň tím mokem -
Ten prsk! Zas šplích! On zasupí
a v komín za vidlemi skokem.

Křtím všechny kouty světnice
i vše, co se mně nachomýtne:
hrnečky, stoly, lavice -
marš! marš! vše do komína vlítne.

Ký čert! si myslím; tuto hru
teď zkusím já! a láhev ke dnu
jsem vypil; víru nevíru -
jak pírko hned se vzhůru zvednu.

A letím, letím... kam, to sám,
už nevím, nepamětno je mi;
jen v ústret volám hvězdičkám :
hej s cesty!... až se snáším k zemi.

Tu vidím: hora. Na hoře
se vaří v kotlech; pějí, hrají
a hvízdají a v hnusné hře
se žábou žida oddávají.

Já pliv´ a i řeči nabíral.
V tom Maruška má cupe, hele:
Jdi domů! Kdo tě, blázne, zval?
Zde snědí tě! - Však já jí směle:

Že domů ? Hrome! vím, jak zpět ?
Znám cestu? - Ach, on cizí jest tu!

hle, hřeblo, sedni si a hned
si, klatý cháme, hledej cestu.

Já na hřeblu mám seděti?
já, husar carský? Hleďme trajdu!
Má ďas mne? Moh' jsem věděti,
že ve dvojí tě kůži najdu ?

Chci koně! - Hlupče, dám jej, dám. -
A věru: kůň již sem se žene;
rží, hrabe nohou, oheň sám,
chvost - komín, šíj se duhou klene.

Nuž, v sedlo -- Na koně jsem sed',
kde uzda? marně hmatám po ní.
Jak vzlét' a jak mě k výši zveď?
A k peci sjíždím na tom koni.

Zřím: vše jak dřív - táž světnice;
v ní sedím jizdmo, a mne nese
ne kůň, a stará lavice.
Nu, hleď, co časem nestane se!"

A dlouhý knír si kroutě výš,
on dodal: "Bez urážky přeci,
tys mlád, a snad se nebojíš,
však´s hlup, a já už zažil věcí."

DELIBÁŠ

Střelba za vrchy a lesy!
hledí tábor jejich i náš;
před kozáky harcuje si
vrchem slavný delibáš.

Uhni z cesty, delibáši!
života ti líto buď;
nad tvou slávou mrak se vznáší:
vrazí na kopí tvá hruď.

Kozáče, schlaď choutku k boji!
Delibáš se rozletí
a tou křivou šavlí svojí
bujnou hlavu setne ti.

Tryskem utkali se v křiku...
hleďte, co ti nespraví?...
Delibáš má v hrudi piku,
kozák - ten je bez hlavy.

ČERNOHORCI

"Černohorci? Kdož pak zná je?"
Bonapart se osopil.
"Pravda-li, že zlá ta láje
nebojí se našich sil?

Drzouni! Však vím, jak na ně:
hlaste vojvodám jich čet,
by mně k nohám snesli hned
handžáry a střelné zbraně!"

Hoj! šle pěší bojovníky
se stem houfnic s námi v boj,

chocholaté kyrysníky
a svých mameluků roj.

Ale my se nevzdáváme -
znám já Černohorců vzdor!
pro pěšce i koně máme
kameny a srázy hor...

Zasedli jsme do svých slují
čekat hosty nezvané;
oni do hor postupují,
plení vše jak katané.

Táhnou těsně pod skalami.
Vtom - ten úžas!... Pouti zrak:
ejhle! sobé nad hlavami
rudých čapek vidí znak.

"Stůj! Pal! Nechať každý sklátí
Černohorce jednoho.
Nepřftel se nechce vzdáti:
nešetřete nikoho!"

Houkly pušky - jedním - šustem
čapky s tyčí sletěly :
přikrčeni v křoví hustém
pod nimi jsme leželi.

A my družnou salvou zase
Francouzům: "Co tohle je?"
Druha druh se ptají v žase:
"Je to echo?" Není, ne!

Jejich plukovník se skácel
a sto dvacet mužů s ním.
Celý šik se zapotácel
a prch' kvapem divokým.

Odtud Francouz nenávidí
kraj náš s jeho svobodou,
studem rdí se, jak jen vidí
čapku naši náhodou.

POHŘEBNÍ PÍSEŇ JAKINTA MAGLANOVIČE

S Bohem! když už musíš jíti.
Bohu chvála, nezbloudíš.
Noc jest jasná, měsíc svítí;
do dna vypita je číš.

Trápil bys se - koule nežel;
zemřel's volný, jak jsi žil.
Vrah tvůj jako zajíc běžel;
syn tvůj však ho dohonil!

Za hrobem, jak budeš moci,
vzpomínej a pamatuj,
abys, bratře, mému otci
vyřídil tam pozdrav můj!

Rci mu, že mnou utržená
rána již se zhojila;
že jsem zdráv s že mně žena
syna Jana zrodila.

Dědu v čest on nazván Janem:
hoch to bystrý velice;
že již vládne jataganem
a též střílí z ručnice.

Dcera žije na Lizgoře;
a mužem ji tam těší svět.
Tvarka dávno svedlo moře;
živ-li či ne - to zvíš hned.

S Bohem. když už musíš jíti!
Bohu chvála, nezbloudíš.
Noc jest jasná, měsíc svítí;
do dna vypita je číš.

ROMANCE O BĚDNÉM RYTÍŘI

Na světě žil rytíř bědný.
zamklý to prostý brach,
na pohed sic škarohledný,
ale smělých, čestných snah.

Vidění měl jednou v noci,
nedostupné rozumu -
a to do srdce vší mocí
navždy vřezalo se mu.

Z těch čas maje duši lehnou.
na ženy se nedíval,
do smrti z nich ani s jednou
mluvit slova nechtíval.

Místo šerpy purpurové
na šíj růženec si dal,
s tváří hledí ocelové
před pranikým nezvedal.

Čistou jenom lásku cítě,
žil svou sladkou vidinou,
A. M. D.* pak na svém štítě
napsal vlastní krví svou.

V palestýnské poušti holé,
po skalách co zatím tam
rytíři se hnali v pole,
volajíce jména dam.

Sancta Rosa! Lumen coeli!
řval on, divě rozkacen,
hromem jeho hrozby hřměly -
zděsen prchal Saracen.

Když se vrátil z dálných zemí.
uzavřel se ve svůj týn,
stále smutný, stále němý,
zemfel jako podivfn.

V říši nebes - toť věc jistá -
za tu pevnost ve víře
uvezla hned Panna Čistá
věrného jí rytíře.

SKOTSKÁ PÍSEŇ

Havran letí k havranu,
havran křičí havranu:
čím jen dnes se nasytíme?
havrane, jak o tom zvíme?

Havran havranu dí: vím,
čím a kde se nasytím:
pod rokytou v poli širém
ubitým tam bohatýrem.

Kdo však a proč ubil jej,
jenom sokola se ptej,
jenom jeho klisny vrané
a pak žínky milované.

Sokol k lesům dal se v let,
na klisnu si nedruh sed´;
žínka čeká na milého -
živého ne ubitého.

K MOŘI

Buď s Bohem, živle zvůleplný!
Dnes naposledy před sebou
zřím modré tvé se valit viny
a hrdou blýskat velebou.

Jak druha mého repot rmutný,
jak jeho vzlyk v čas loučení,
tvůj zvavý šepot, šům tvůj smutný
teď naposled, v sluch mi zní.

Mé duše cíli, dávno ždaný!
jak častokráte k břehům tvým
jsem chodil tichý, zadumaný
svým záměrem svým skrývaným!

Jak rád jsem ozvěny tvé míval -
tvůj dutý hukot, bezdna hlas,
i ticho v podvečerní čas,
i svévolný tvých vzruchů příval.

Tvůj rozmar bere do ochrany
rybářský skromný člun: ten snáz:
a smělej klouže přes vln sráz:
leč ty se vzdaluješ, nezdolaný,
a hejno lodi tone v ráz!

Břeh nudný, pevný zůstaviti,
já neměl štěstí navždycky,
svým jásotem tě pozdraviti
a na tvých hřbetech oslaviti
svůj smělý rozlet básnický.

Tys ždal, tys zval... duch, v pouta zkován,
se marně vzpínal k rozběhu:
svou mocnou vášní očarován,
já zůstal jsem tam na břehu.

Proč tesknit ? Kde své putování
teď bez obavy skončil bych ?
jest předmět ve tvé pusté pláni.
jenž duši mou by steskem stih'.

Hrob slávy, jeden útes dálný...
Tam v chladný sen se ubíral
řad upomínek triumfálný:
tam Napoleon umíral.

Tam odpočal on umučený.
A za ním jako bouře šum
zas jiný opustil nás genij
a jiný vládce našich dum.

Již zmizel nám. Jej Volnost želí.
Svůj vavřín světu vrátil... Duj
a pěň se divě rozkypělý;
on byl, ó moře, pěvec tvůj.

V něm zpodoben byl vzdor tvůj burný:
on stvořen byl tvým duchem jen:
tak mocný, hluboký a chmurný
a jak ty ničím nezkrocen.

Svět spusť... Kde nyní meta leží,
k níž, oceáne, bys mě nes'?
Los lidský stejný jest, žij kde žij:
kde krůpěj štěstí, tam ji dnes
buď zvůle nebo tyran střeží.

Buď s Bohem, moře, nezabudu
čím hrdý půvab tvůj mi byl,
a dlouho, dlouho slýchat budu
tvůj hukot za večerních chvil.

V tiš lesů, v pouště mlčenlivé
chci nésti v duší, tebou pln,
tvé zálivy, tvé skály divé,
i lesk, i stín, i hovor vln.

KLEOPATRA

Plá světlem palác. Pěvci sborem
v lyr, fléten pějí doprovod,
a královna svým rozhovorem
a zrakem krášli pyšný hod.
Všech srdce k prestolu jen touží;
v tom nade zlatou číší svou
se ona v těžkou dumu hrouží
a klopí hlavu spanilou.

A pyšný kvas div neusíná:
jsou hosté tiši, sbor je něm;
leč ona znova čelo vzpíná
a praví s jasným pohledem:
"Z mé lásky lze vám rozkoš ssáti;
tu rozkoš, kdo ji chceš, si kup...
Tož vyslyšte mě: mohu dáti
všem stejné právo na přístup.
Kdo v smlouvu vášně se mnou vstoupí?
Svou lásku, vězte, prodávám;
kdo mezi vámi noc mou koupf
a život za ni dá ? se ptám."

Tak dí - a hosty úžas jímá,
a zrak jim vášní zazáří
a ona temný repot vnímá

jen s drzým chladem ve tváři,
a s pohrdáním obehlíží
kruh ctitelů svých zvědava...
V tom jeden z davu k ní se blíží,
a v patách za ním jiní dva:
jich krok je pevný, jasny hledy;
vstříc vstala jim. Je sjednáno:
jsou koupeny tři noci tedy -
a lože smrti schystáno.

A hosté trnou a jsou svědci,
jak z osudné teď urny ven -
když dřív je požehnali žreci -
jdou losy řadou podle jmen:
A první - Flavij, vojín smělý,
rek, v četách římských zšedivělý;
on snésti nemoh od ženy
ty řeči zpupně pohrdavé;
on přijal výzvu slasti žhavé,
jak někdy ve válečné dny
on stával k výzvě bitvy dravé.
A po něm Kriton, mudrc junný,
jenž v epikurských hájich rost
a k písním lásky sahal v struny,
ctě rovněž Uměn vznešenost. -
Jak kvítek, z jara porozvilý,
jak očím, tak i srdci milý -
ten třetí věkům nezůstavil
své jméno. Jeho svéží líc
chmýr první něžným stínem tmavil;
zrak sálal příštím něhám vstříc,
a vášní nevybité síly
mu v mladém srdci kypěly.
a zraky panovnice chvíli
naň se zálibou hleděly.

"O matko slasti! prostopášně
se klnu ti: jsem služkou tvou
a v lože do náručí vášně
chci vstoupit děvkou nájemnou!
Slyš, Kyprido! jak ctím tvou vládu
i vás, vy caři pod zemí,
i bohy pochmurného Hádu,
já klnu se: než růžemi
den svitne, vladařů svých přání
já náruživě ukojím
a všemi taji celování
i divnou něhou opojím!
Než východu však brána zlatá
se Zorou zbarví v první nach,
tu - přisám - pod sekerou kata
těch šťastných hlava padne v prachy!"
A hle, již den kles v noci klín,
a zlatorohá luna svítí;
aleksandrijských dvorců štíty
již obestírá sladký stín;
mdle lampy hoří, fontán šplíchá
a z kadidla jde lehký dým;
vše smyslným tu chládkem dýchá
a slouží bohům pozemským;
již ve rozkošné zlaté síni,
kde divů směs je bohatá,
se leskne lože ze zlata,
jež purpurová clona stíní.

- - - - - - - - -
- - - - - - - - -

SLZA

Já s husarem jsem včera seděl
u číše punšové,
v dál na cestu jsem mlčky hleděl.
mrak těžký v duši své.

"Proč pohled tvůj tu cestu honí?"
můj junák vědět chtěl:
"dik Bohu, ještě's přátel po ní
ty nevyprovázel."

Já, těžkou hlavu schýliv k hrudi,
dím jemu, duse hlas:
"Svět, husare, mě bez ní nudí!...
jsem vzdych' a umlk' zas.

Slz hrášek chvěl se na okolku
mých řas a skanul v číš.
"Ty, chlapče, oplakáváš holku?"
vzkřik', "že se nestydíš!"

"Mlč, husare! Ach, mně to nedá!...
co žal, ty sotva víš!
vždyť jedna slza stačí - běda! -
by otrávila číš!"

TALISMAN

Tam, kde slyšíš moře bíti
věčně ve skalnatý břeh,
tam, kde jasněj luna svítí
do mlh v sladkých večerech,
tam, kde moslímova láska
v harémě má stálý stan,
lichotíc se, tam mi kráska
darovala talisman.

Lichotíc se, zahovoří:
"Talisman můj dobře chraň -
v něm jest moc, jež divy tvoří!
tobě mé to lásky daň.
Před nemocí, před mohylou,
v bouři, v hrozný vichru van,
druhu můj! tvou hlavu milou
nespasí můj talisman.

Zlato východního světa
nedá tobě v zásobu,
přivrženců Machometa
neskloní ti v porobu;
tebe v náruč družky v mihu
do otčiny z cizích stran
ze severu nebo jihu
nevrátí můj talisman.

Ale jestli kdy zlou mocí
oči očarují tě,
neb ret cizí ve tmě noci
zlíbá, lásky necítě;
druhu můj! pak před úkladem,

před bolestí nových ran,
zradou, zapomnění chladem -
spasí tě můj talisman!"

JEN NEDEJ BŮH MI ZŠÍLETI

Jen nedej Bůh mně zšileti;
líp se žebrákem sdíleti
hůl, mošnu, trud i hlad.

Ne, že bych cenil rozum svůj,
ne, že bych nechtěl stůj co stůj
s ním snad se rozžehnat.

Jen kdyby zůstavili mně
ach, volnost - jak bych radostně
se pustil v temný les!

Já pěl bych s žárem horečným
a v prostých, luzných vidin dým
bych s duší svou se vsnes'.

Já byl bych volným silákem
jak vichr, který zrývá zem
a cuchá lesní stráň.

A já bych slouchal huku vln
a pohlížel bych štěsti pln
v tu prázdnou nebes báň.

Než, běda! šílený buď tvor
a strašit budeš jako mor;
hned v žalář zavrou tě.

Tam na řetěz tě dá ta sběř
a skrze mříž jak divou zvěř
pak dráždit přijdou tě.

A budu slýchat v noční čas
ne slavičí snad sladký hlas,
ne v stromech vichru proud.

Než, křiky spoluvězňů svých
a hrubstva strážců žalářních
a kvil a řinkot pout.

P0Ť0UCHLOST

Když druh tvůj zamlklostí jízlivou
hlas hovorů tvých k němu odměňuje.
když před podanou rukou ruku svou
jak před hadem on s hrůzou utrhuje.
když, upíraje na tě ostrý zor,
on s pohrdáním v duši hlavou kývá,
tu nemluv: "On je chlapec, on je cbor,
stesk jakýs dětinský mu srdce zrývá;"
ó nemluv: "Zlý je, sláb a nevděčen,
on přátel věrných nehodným se činí,
jej život muči jako těžký sen..."
Rci, je to pravda? A jsi klidný nyní?
Ach, máš-li pravdu, on by hotov byl
smír druha vyprosit si, kleče v prachu.
Než, jestli's svaté družby využil
jen k zlomyslné štvanici, můj brachu,

než, jestli's jeho plachý dětský cit
kdy zranil se zákeřným potěšením,
chtě panskou zábavu si připravit
tím jeho steskem, pláčem, ponížením,
než, jestli's ukrytým se echem stal
všech podlých klevet, jež jsi sám naň kydal,
než, jestli's pouta hodil naň, an spal,
a nepřátelům na posměch jej vydal,
a on-li prohlíb celý tajný děj
v tvé němé duši s tichým v oku smutkem,
pak táhni - prázdnou řečí neplýtvej -
ty odsouzen jsi ještě před rozsudkem.

ZIMNÍ JITRO

Mráz, slunce - jaké jitro dneska!
Ty ještě dřímáš, družko hezká;
má rozmilá, již čas je, vstaň:
s řas něhou semklých zapuď spaní
a severní vstříc zoři ranní
ty severní zas hvězdou vzplaň!

Víš, večer vyla bouře vzteklá,
tíha po smutném se nebi vlekla,
a jako bledé skvrny rys
se žlutal z černých mraků měsíc.
a ty jsi seděla, se děsíc -
a teď... jen k oknu jdi a viz:

Kobercem skvostným pláň i víska
se halí, sníh se v slunci blýská
pod modrým nebes pohledem;
šer průzračné teď lesy stíní,
smrk zelená se zespod jíní
a potok třpytá pod ledem.

Náš pokoj jantarovým leskem
je zalit. Dovádivým třeskem
slyš lupat rozehřátou pec.
Je sladko dumat na divaně.
Než, pověz: nemáme-li v saně
dát hnědku zapřáhnouti přec?

Po ranním sklouzajíce sněhu.
má družko, svěříme se běhu
netrpělivé kobyly.
a navštívíme lány pusté
a lesy, nedávno tak pusté
a břeh ten, mně tak přemilý.

ZIMNÍ CESTA

Z pod oblaků bílé vlny
luny tvář se probírá,
na kraj zimní, smutkuplný
truchlou záři rozstírá.

Nudná cesta zimní: po ní
trojka letí zběsile,
pod obloukem zvonek zvoní
jednotvárně, unyle.

Jamščikova táhlá píseň
čímsi rodným zaznívá:

tu z ní vane stesk a tíseň,
tu zas radost bláznivá.

Světel ni chat neviděti...
hluš a sníh... A proti mně
řada pruhovaných letí
cestných sloupů jedině.

Nudno, smutno... Zítra k Nině,
zítra k milé vrátím se.
u kamen si zasním líně.
hledě, nenahledím se.

Zvučně střelka hodin měří
cifernfku kruhopás;
dotěravce honíc z dveří.
půlnoc nerozloučí nás.

Nutká cesta; stesk mě rnučí;
jamščik spí - již nezpívá;
jednotvárně zvonek zvučí,
luna v mrak se ukrývá.

ZIMNÍ VEČER

Bouře mlhou nebe kryje.
honí sněhu chumáče:
tu jak lačný šakal vyje,
tu jak dítě zapláče;
tu zas slamným doškem třepe
o krov stářím shrbený,
tu zas na okno nám klepe
jako poutník zpožděný.

Potemněla naše chata,
jest jak smutkem zadychlá.
Proč jsi, stařenko má zlatá,
u okna tak utichla ?
Či snad rozběsněnou bouří,
družko má, jsi znavena,
či snad se ti oči mhouří
pod bzukotem vřetena ?

Družko všech mých radovánek
a mé smutné mladosti,
spláchnem hoře; kde je džbánek?
v srdce smích se zahostí.
Zpívej o té sýkořici,
za moře jež odlétla;
zazpívej mně o děvici,
pro vodu jak ráno šla.

Bouře mlnou nebe kryje.
honí sněhu chumáče:
tu jak lačný šakal vyje,
tu jak dítě zapláče.
Družko všech mých radovánek
a mé smutné mladosti,
spláchnem hoře; kde je džbánek?
v srdce smích se zahostí!

NATAŠE

Krásné léto vadne, vadne,

jasní dnové prchají;
vlhké mlhy v noci chladné
v hustý stín se sléhají;
osiřely travné nivy,
stydne potok dovádivý,
kučeravý prořídl les,
blankyt vybled z podnebes.

Natašo, kde jsi, že venku
nestihne tě sluch ni vid ?
nechceš ani na chvílenku
s druhem srdce rozdělit?
Ani u jezerní tůně,
ani u lip plných vůně,
za šera ni svítání
není s tebou setkání.

Záhy sněhem vání zimné
háj i pole postele,
jasný oheň v chatce dymné
zablýskne se vesele;
nespatřím svou krásku více,
i jak čížek v těsné klícce
budu jen se soužiti,
po Nataše toužiti.

OKNO

Kde svět, jenž dá mi, o čem snívám?
ten zdejši jest mi pustá sluj!
Já lhostejně se na vše dívám
a steskem nýt jest úděl můj.
Ach, darmo pro mne v létě může
milovník hájů, luk a niv
si houpat květem plané růže,
ji s břehů stinných navštíviv.

Ach, darmo kmitá na obzoře
mně blýskavice noční tmou,
neb po oblacích hybkých zoře
se lije řekou plamennou,
neb den se šeří zrůžovělý
a zvolna tmí se nebes týn,
a klen se stříbří v lunné běli,
k vod modrých břehu nakloním.

Onehdy v podvečerním čase.
když luna, sirá poutnice,
svou mlžnou stezkou kulila se.
já vidím: sedí děvice
u okna - skráň si podepírá
a bázní se jí ňadra dmou,
a ona s nepokojem zírá
na temnou cestu pod horou.

Zde, zde jsem! rychle šeptem děla;
a děva v chvějném rozpaku
a strachu okno otevřela.
Srp luny skryl se ve mraku...
Ty šťastlivče! - dím teskně k sobě -
ty potěšit se s milou jdeš,
Kdy, lásko, V podvečerní době
i mně své okno otevřeš?

PŘÍTELI ŠČERBINIMU

Ten za pravý to konec chyt´.
kdo vášní hloupou nechuraví
kdo nemá kdy se oženit,
vším spokojí se, vším se baví;
kdo k Nadince, když den se tmí.
u tajné večeře se vine
a tučný svítek štrasburský
zapíjí douškem šťáv vinné;
kdo starostem se nedav v moc,
krom pafické z věr nezná jinou
a odslouží si zbožnou noc
s mladistvou mniškou Cyteřinou;
po ránu sladce zadřímne.
čta Invalida nudný plátek,
pak vesel tráví zbytek dne,
a v noci Venuše má svátek!
Zda nežijeme tak i my,
dva rozpustilí kamarádi,
Amorem, vínem, hloupostmi
teď, pokud zdrávi jsme a mládi?
Však mladost slunná sšeří se,
zdroj něhy, smíchu vyschne na dno,
cit tužbám zpronevěří se
a v srdci bude poušť a chladno:
Pak bez družek a bez zpěvu
a bez rozkoší, bez doufání
si najdem, bratře, úlevu
jen v mlhavém snu vzpomínání!
Pak, hlavou kývaje, ti řku
tam, ke nás přijme hrobní koba:
"Což, pamatuješ Fanynku?" - -
a tiše usmějem se oba.

KALMYČCE

Bud s Bohem, Kalmyčko má milá!
Div, div, že v úkor plánů mých
mne chvalná zvyklost nezvábila -
tak že již málem po stepích
bych za kibitkou tvou byl tíh´.
Tvé oči jsou sic přeouzky,
nas ploský a skráň nízká trošku;
ty nešvadroníš francouzsky
a v hedváb nestahuješ nožku;
ty po anglickém vzoru sýra
ve pěkné kostky nekrájíš.
Saint Marta s ohněm nehájíš,
ty nehubuješ na Shakespeara,
ty do snění se nehroužíš
když bývá prázdno v hlavě tvé;
ty nezpíváš si "ma dov´é",
ty ve valčíku nekroužíš...
Co škodí? Zrovna minut pět,
co koníky jsme zapřahali,
mně um i srdce zajímaly
tvá stepní krása a tvůj hled.
Ej! není-li vše jedno stále;
svou prázdnou duší bavit se
buď v modnií loži, lesklém sále.
neb na kočovné kibitce?

VOUSY

Zrak skosiv na vous kučeravý.
hle, husar hrdě usměvavý
kol prstu knír si natáčí;
a mudrc s bradou holívanou
teď s hlavou vážně rozkývanou
si vzdych´ a mluví k vousáči:

Svět, husare, je proměn plný;
jak za vlnami pádí vlny,
tak přejde každý věk i stát.
Rci, kde jsou babylonské hradby?
Kde Kleonových dramat skladby?
Vše odnes' času dravý spád.

Tvůj knír, až k uším zatočený
a rumem, vínem namočený,
se mladou krásou holedbá;
vždy surmou lesklý a jak eben,
on břitvy nezná, a jen hřeben
neb ruka tvá ho něžně dbá.

By pomačkáním nevzal škody,
ty pěkně do Chvostova ody
jej vineš na noční vždy čas;
v podušku nosem nesmíš ani -
i v tvrdém se a ním mazlíš spaní
a ráno zavíjíš jej zas.

Při nočních hostinách a kvasích,
když v kruhu hrdin šedovlasých
a černovousých divousů
ty veselím a láskou blázníš,
rci, na čí zdraví láhve prázdníš?
jen koní, děv a licousům!

Až ve bitevním hrozném ryku
déšť kulí práskne do tvých šiků,
ty na koni, pln odvahy
a smyslů netratě ni hlavy,
dřív chopíš vous svůj kučeravý
a potom šavli na vrahy.

Upoután čarodějnou silou,
ty o samotě s družkou milou
se plichtíš - jedna ruka vír
horoucí vášně v tobě budí
potulkou po nádherné hrudi -
a druhá kroutí hrozný knír.

Jen, husare, se pyšni! Ale
věz, že vše zde jest netrvalé:
čas letí a vše podtíná!
Líc sežloutne ti zrůžovělá
a havraní ti kadeř zbělá
a stářím vous ti vylíná.

PÁŽE

Mně patnáct let již záhy mine:
zda dočkám radostného dne?
Jak ten mě k předu popošine!
Ni teď již na mně nespočine
zrak, jenž by pyšně měřil mne.

Již nejsem hoch, ret můj se chlubě
již knírkem, za nějž mohu vzít;
jsem vážný jak kmet bezzezubý:
vy slyšíte již hlas můj hrubý:
jen zkuste na mne se zlou jít!

Že skromný jsem, mně dámy přejí,
a mezi nimi jedna jest...
a tak jest hrdý pohled její,
a tváře jí tak růžovější,
že jest mi nad vše - na mou čest!

Všech předsudků vám pouta smete
s třeba v poušť jde se mnou hned.
Znát jméno bohyně mé chcete?
mé donny sevillské?... Eh, jděte,
to nezradím zy celý svět!

MRAK

Chmur rozvátých mraku ty nejposlednější,
sám jediný uháníš v modravé vejši,
sám jediný smutný stín na lada střeš,
sám jediný jasný den zakaluješ.

Tys nedávno kolkolem oblétal nebe
a plamenné jazyky šlehaly z tebe;
tvým tajemným rachotem chvěla se zem
a vláhu tvou vpíjela žíznivým rtem.

Dost, ukryj se! Konec je živelné vzpouře,
zem osvěžila se a minula bouře,
a vítr teď, laskaje na stromech list,
tě z blankytu honí, jenž klidný a čist.

BOUŘE

Zda nad vlnami, na skále
jsi viděl děvu v bílém rouše,
kdy, zdouvajic se v burné mhle,
si moře hrálo s lemem souše,
kdy blesku plam ji obdával
co chvíli světlem rudožlutým,
a jak si vichr pohrával
a šlehal jejím rouchem vzdutým ?

Je krásno moře v burné mhle,
i nebe chmurné v blesků vzpouře;
však věř mi: děva na skále
je krasší nebes, vin i bouře.

AKVILON

Proč, bouře, v hrozném náporu
tam nad bahniskem třtinu skláníš?
Proč na dalekém obzoru
ty oblak zlostně popoháníš ?

Nedávno blankyt do černé
se chmury halil bezeslyšně,
a ve své kráse nádherné
dub nad srázem se tyčil pyšně.

Tys zvedla se a rozhrála,
hluk slávy tvé se rozburácel -
tys černé mraky rozvála,
a tebou hrdý dub se skácel.

Radosti nechať skvěje se
tvář slunce opět od té chvíle,
nechť větřík honí mráčky bílé
a třtina tiše chvěje se.

MRAVOKÁRCI

Ty, mudrci, všech radostí
i hodů žití rozmrzele
se straníš a v rej mladosti
zříš s němým chladem karatele.

'Ty sladké radovánky světa
jen v nudu a rmut obracíš
a za kahanec Epikteta
dal's Horácovu zlatou číš.

Věř: záhy dost se přižene
čas sebevýtek bezútěšných
i dum i úvah neprospěšných
i moudro pravdy studené.

Zeus, k lidem plný milosti,
všem věkům dává hříčku pravou:
rolnička rozpustilosti
nechřestí nad šedivou hlavou.

Ach, pozdě bývá, když jsi stár!
Rád vítej sladké, líné snění
i lehkokřídlé lásky žár
i lehkokřídlé ochmelení!

Pij na dno z číše radostí,
žij v klidu, srdcem nerozrušen,
chvil slibných nebuď neposlušen
a mlád buď ve své mladosti!

PRÁVA

Práv málo vážím si, jež hlásá hlučný dav,
a jež tak popletla nejednu z moudrých hlav.
Já na to nereptám, že nedají mně bozi
se vyzout příjemně, když zdanění mně hrozí,
neb carům překážet se mezi sebou bít;
a též mne nepálí, zda tisk má volnost mít.
by škádlil hlupáky; neb zdali censor bdělý
mez klade žurnálu, v němž řádí šprýmař smělý.
'To všechno, vidíte, jsou slova, slova jen!
Já jiných, lepších práv jsem krásou uvlečen;
mně třeba svobody jist jiné, mnohem krasší...
Žít z vůle národa, žít z vůle vlády naší -
zda není jedno vše? Bůh s nimiž... Nikomu
se nezodpovídat; jen sobě jednomu
být práv a počet klást, a za lokajské prýmy
neshýbat svědomí, ni hřbet svůj hrdě přímý;
tu i tam těkati, kam volá vlastní cit,
krás božské přírody se nemoc' nasytit.
a co duch nadšený kdy v umění znal stvořit.
v to s dojmy sladkými se beze slova nořit -

to je štěstí! to jsou práva!

VZPOMÍNKA

Když pro smrtelníky již zmlká hlučný den
a v poloprůzračnou svou clonu
noc halí ulice již němé, a když sen
mi odměnou být denních shonů,
tu chvíle nespánku se u mne stihají
a těžce vlekou se vstříc jitru:
v tom klidu půlnočním jaks bolněj žíhají
mě zmije sebevýtek v nitru;
vrou valem vidiny, a pod jhem těžkých dum
duch zmítá se a steskem zmírá;
vzpomínka beze slov mé duše pohledům
svůj dlouhý svitek rozevírá:
tu s vnitřním odporem svůj život pročítám
a chvěji se a chrlím kletby
a hořce žaluji a v hořkých slzách lkám.
však nesmývám té smutné četby.

I vidím v lenosti a kvasech šílených,
ve zvůli zhoubné, nekrocené,
v chudobě, porobě a v stepích vzdálených
své mládi darmo utracené.
Své druhy slyším zas, jak zvou k hrám Venuše
a Bakcha zrádným přivítáním.
a znova chladný svět mně metá do duše
urážky, jimž se neubráním.
Nic neuleví mně - a tiše přede mnou
dva zjevy přízračně se stíní,
dvě drahé bytosti - dva sudbou tajemnou
mně kdysi daní cherubíni!
Však oba s perutěmi a s mečem ohnivým
mě střeží... a se mstí v touž dobu,
a oba jazykem mně mluví neživým
o tajích věčnosti a hrobu.

CIGÁNI

Vedle řeky, na pokraji
lesa, když se setmělo,
jasné ohně plápolají,
pod stany je veselo.

Zdrávy, děti šťastné rasy!
ohně vaše poznávám;
stany tyto v jiné časy
byl bych doprovázel sám.

Zítra v první úsvit ranný
volný sled váš zmizí zde,
ale za vašimi stany
básník váš již nepůjde.

Noclehy on světoběžné,
bujná dobrodružství svá
zapomněl pro chvilky něžné
v tichém lůně venkova.

PŘEDTUCHA

Znova nad mou hlavou mračna
stahují se v tišině;

sudba, záhuby mé lačna,
znova ohrožuje mě.
Budu dál jí zhrdat stejně?
ponesu jí na ústret
trpělivě, neochvějně
nepodajnost mladých let?

Bouřeplným žitim schvácen
rovnodušně bouře ždám:
a snad ještě sobě vrácen
nový přístav vyhledám...
Ale rozloučení tuše,
chvíli strašnou, nezbytnou,
spěchám stisknout, drahá duše,
naposledy ruku tvou.

Anděle můj krotký, jemně
zahovoř jen: s Bohem buď;
něžné zraky zvedni ke mně
nebo sklop je a se rmuť;
vzpomínání tvého živost
duši mojí zamění
sílu. hrdost, doufanlivost
a odvahou mých mladých dní.

ÚRYVEK

Když postavu tvou ztepilou
já v náručI svém pevně svírám,
a duši, štěstím opilou,
ti něžnou řečí otevírám -
tu mlčky z těsných loktů mých
své štíhlé tělo vybavuješ
a skeptickým mě odměňuješ
jen pousmáním na rtech svých.
Že v paměti tvé bedlivě
mých zrad je smutná pověst vryta,
ty bez účasti, roztržita -
mně naslouchás jaks truchlšvě.

Tu proklínám vše klamné cíle
svých mladých, hříchuplných dní,
i umluvených schůzek chíle
v tmě sadů, v nočním mlčení;
já proklínám slov sladkých šepot,
i struny tajeplný zpěv,
i něhu lehkověrných děv,
a slzy jich, i pozdní repot...

KLÁŠTER NA KAZBEKU

Tam nad rodem hor v daleku
tvůj královský stan, Kazbeku,
hrou paprskovou věčně hoří.
Tvůj klášter na oblačném moři
jak archa v nebe vhroužená
ční sotva vidný nad pohoří.

Ó strano dálná, toužená!
dát s Bohem roklině té mračné
a vznést se ve svobodnou výš
a do té cely zaoblačné
se skrýt a tak mít k Bohu blíž!

ZNALMENÍ

Hleď různých znamení si všímat - jest jich množství.
Náš sedlák e pastýřem - a oba od jinošství -
když vzhlédnou na obzor i na stín západní,
již věštit dovedou bouř nebo jasné dni,
i deště májové, jež svlaží osev mladý,
i mrazů ranní chlad, jimž hynou vinohrady.
Tak jestli labutě na lůně tichých toků
se večer máchaje a křiknou při tvém kroku,
neb zajde v černo chmur sluněčko sálající,
věz: zítra probudí déšť prudký děvy spící
neb v oka tlukot krup, a časný sedlák, chtiv
už skosit travnou žeň svých nížinových niv,
když zaslech' bouře hluk, nepůjde za svou prací,
a v línou dřímotu, div sebou hnuv, se vrací.

SLUŽBOVOLNOST

Když caru hlásili, že konečně
byl oběšen Riettto, vzpoury vůdce.
"Jsem rád", kýs pochlebník řek' všetečně,
"že svět má méně o jednoho škůdce."
Zmlk' kde kdo; kde kdo klopil oči k zemi;
ten odsudek byl s žasem slyšán všemi.
Rietto, vím, byl příliš hříšný pro vás -
s tím souhlasím - než, za to dostal provaz.
Zda sluší se však řečí takovou
se rouhat nad obětí katovou?
Sám hodusar té služebovolnosti
svým úsměvem se štítil chválu vzdát.
Ó pochlebníci, aspoň dejte znát
i v samé podlosti stín velkodušnosti!

ROZSÉVAČ

Aj, vyšel rozsévač,
aby rozséval.
Matouš, XII, 3.

Rozsévač svobody já k ránu,
ba přede dnem si pospíšil
a do brázd před tím pustých lánů
jsem rukou hříchu prostou sil
k žni přištím živné sémě klasů;
však byla to jen ztráta času,
zmar krásných snah i jarých sil.
Nuž, pas se, lide! měj si hody ! -
Tys k hlasu cti hluch beztoho.
Co dobytek má ze svobody?
Jen bít a střihat nutno ho.
Tvým dědictvím je s rodů v rody
jen bič a s rolničkami jho.

CHŮVĚ

Vím, družko mladosti mé rmutné,
má vetchái hrdličko, že ty
již dávno v lesů poustce smutné
mě čekáš do své samoty.
Ty pod oknem své jizby v mukách
se soužíš jako na stráži
a drátům ve vrásčitých rukách
co chvíli něco překáží.

Zříš na dalekou, černou stezku,
jež z opuštěných vede vrat:
tíž předtuch, starostí a stesků
tě neustává skličovat...

EXEGI MONUMENTUM

Já pomník zřídil si, ne lidských rukou dílem,
sem sotva zaroste kdy cesta libová;
on bude tyčit se svým neúchylným týlem
výš sloupu Alexandrova.

Ne, zcela nezemru! Duch vdechlý v drahou lyru
můj popel přežije, sám neodsouzen tlít -
má sláva potrvá, vím, pokud v světa šíru
byť jeden básník bude žit,

Rus velkou naplní slech o mně věčně živý,
v ní každý jazyk znej pak jména mého zvuk:
i Kalmyk, stepi syn, i Tunguz dosud divý,
i Fin, i Slávů hrdý vnuk,

A národ zachová mě dlouho ve svém vděku,
že city šlechetné jsem lýrou budíval,
že volnost hlásal jsem vždy ve svém krutém věku
a milost k padlým vyzýval.

Tím, co Bůh velí Ti, Ó Múzo, řiď se stále,
měj pro urážky smich a věnce nežádej ;
buď vždycky lhostejna jak k pomluvě tak k chvále
a s hlupákem se nehádej.

BEZ NÁZVU

1

Když kleveta tvá mladá leta
svým kalem hlučně znectila,
a ty jsi podle soudu světa
svá práva na čest ztratila.

Tu já sám prostřed chásky duté
s tvým utrpenim soucit mám
a za tě u té modly kruté
se bez úspěchu přimlouvám.

Však svět... Svých krutých odsouzení
on skoro nikdy nemění:
on zřídka trestá poblouzení
však žádá pro ně tajení.

Ta samolibá jeho přízeň
i licoměrných štvanic rej
je pro nás oba stejná trýzeň -
hleď zapomenout nejraděj.

Již nepij z číše strastiplné:
již opusť lesklý, těsný kruh
i zábavy ty nesmyslné:
vždyť jeden přec ti zůstal druh.

2

Ach, ustaň, krásko, písně pět

gruzínské smutné domoviny,
neb uvádějí na paměť
mně dálný břeh a život jiný.

Ach, běda! vzpomínají mně
tvé divoké a drsné zpěvy
i step, i noc, i při luně
tvář daleké a bědné děvy!...

Já osudný a milý zjev,
co tebe vidím, pouštím z hlavy;
ty zapěješ však - a tvůj zpěv
mně před oči jej znova staví.

Ach, ustaň, krásko, písně pět
gruzínské smutné domoviny,
neb uvádějí na paměť
mně dálný břeh a život jiný.

ARION

Náš koráb přeplněn byl lidem;
co jedni ráhna strojili.
ti druzí svorně nořili
v hloub vesla. Nad kormidlo s klidem
se nakláněje, důmyslný
ved těžkou Ioď náš lodivod.
Já - neboje se o život -
jsem plavcům pěl... V tom v hrozné vlny
vzdul prudký vichr lůno vod...
V hloub s plavci kles i lodivod!
A já jen, pěvec tajůplný,
jejž na břeh vmetla bouře jak hříčku,
jak dřív se o zpěv pokouším
a mokrou řízu osouším
zde pod skalami na sluníčku.

BASNÍK

Dřív než se uzdá Apollonu
zvát pěvce k svaté oběti,
ten marnivého světa shonu
zvyk' malodušně hověti;
hlas mlčí svaté lyry jeho,
duch v chladný sen se konejší,
a z nicotného lidstva vieho
on snad je nejnicotnější.

Však z božského když hlahol sídla
v sluch citlivý mu pozavlál,
tu básníkův duch rozpne křídla
jak probuzený ptactva král.
On v hluku zábav smuten prodlí
a za davem se nehoní
a k nohám všenárodní modly
své hrdé čelo neskloní.
On, plachý, zabrán v přísné dumy
a divných snův a zvuků pln,
jde na pobřeží pustých vln,
kde širé doubraviny šumí...

SLOKY

Když chodím po ulici šumné,

když vejdu v mnoholidný chrám
neb mezi mládce nerozumné,
svým vidinám se oddávám.

I dím: tok let se nezastaví,
a nechť nás je zde sebe víc,
my všichni sejdem ve hrob tmavý -
vždy kdos jde blízké smrti vstříc.

Dub o samotě zřím-li letný,
tu mysiím: lesů pradědek
můj přežije věk nepamětný,
jak přežil též mých otců věk.

A rozmilé když laskám robě,
už mysiím : buď mi s Bohem! hleď,
své místo postupuji tobě:
můj čas je tlít už, a ty kveť.

Jsem zvyklý dumou obepřádat
svůj každý den i každý mih,
a výročí svá smrti hádat
a vytušit se snažím z nich.

Kde osud smrt mi pošle: v boji,
či ve vinách, či na pouti ?
či blízký padol v náruč svoji
má zchladlý prach můj přijmouti ?

A třeba pro necitné tělo
je lhostejno, ať tlí kde tlí,
přec odpočívat by se chtělo
mně v milovaném okolí.

Pak u vchodu v můj hrob ať šťastná
mlád hýří veselím a hrou,
a příroda tam bezúčastná
ať září věčnou nádherou.

ANČAR

Na poušti skoupé, nevlídné
a v půdě v parném slunce znoji,
sám, kam až zrak jen dohlídne,
jak hrozný strážce ančar stojí.

Jej příroda niv prahnoacích
v den svého hněvu porodila
a zeleň listů chřadnoucích
i kořen jedem napojila.

Jed korou prýští ze stvolu
a žárem roztápí se za dne
a za večera ve smolu
zas průhlednou a hustou chladne.

Ni ptáček němu nelítá,
a tygr nejde; vichr divý
jen stromem smrti zazmítá
a letí dál - už nakažlivý.

A jestliže mrak toulavý
kdy pokropí houšť jeho lístků,
tu s větví už pln otravy

déšť kane do žhavého písku.

Však člověka zas člověk jen
tam poslal k němu právem pánů:
ten v pouť se vydal poslušen
a s jedem navrátil se k ránu.

On přines' smolu smrtící
a větev s listy uvadlými -
a pot se ronil po líci
mu bledé proudy studenými.

Když přines' - zeslábl a leh'
chor na rohože pod krov chýše,
a bídný otrok u noh zdech'
vždy vítězniho vládce říše.

A krutý vladař jedem tím
své poslušnsé pak sytil střely
a k lidem v kraji sousednfm
je metal, aby od nich mřeli.

VYZNÁNÍ

Já miluji Vás, ač schnu zlostí,
ač za marnou to snahu mám;
přec k nešťastné té zpozdilosti
se u noh Vašich přiznávám!
Mně, letům mým to špatně sluši...
je čas, bych rozumněj si veď!
však - dle všech příznaků - svou duši
k Vám láskou cítím churavět:
Já bez Vás zívám a se soužím,
a při Vás teskním, trpím zle;
nuž, jaká pomoc? - říc' Vám toužím
jak rád Vás mám, můj anděle!
Když zazní ke mně ze salonku
Váš lehký krok neb roucha šum
neb hlásek jako stříbro zvonku,
tu nepřijdu div o rozum.
Jste úsměvna - své padá břímě;
jste mrzuta - mně srdce lká.
Pak za den muky odměni mě
zas Vaše ručka bělounká.
Když volně nad rám vyšívací
se skláníte a nad svou prací
zrak spouštíte i kučery,
jsem nadšen - pohled můj se vrací
vždy k Vám pln dětské důvěry!...
Mám se Vám svěřit se svou bědou
a se svou mukou řevnivou,
proč v některých dnech kroky vedou
Vás v dálku v dobu deštivou ?
Proč tajné slzy? co Vás rmoutí?
S kým v koutku hovor ve dvou jen?
Proč v Opočku ty časté pouti?
S kým piano, když tmí se den?
Alíno, trochu se mnou cit'te ?
Ždát Vaší Iásky sotva smím:
Kdož ví? snad pro své hříchy - viďte? -
já za lásku Vám nestojím!
Však přetvařte se: pohled ten
vše může vyjádřit tak ladně!
Ach, podvésti mě lze tak snadně:

já sám rád bývám podveden!...

DEN UHAS' NEVLIDNÝ...

Den uhas' nevlídný, a vlhké noci mhla
se stele po nebi jak rouška olověná;
za hájem sosnovým, jak přízrak, zamlžená
se Luna vyhoupla...
Vře ladí duši mou do pochmurného stesku.
Tam v dáli vychází teď luna v zištném lesku;
tam teplem večerním vzduch vlahý plní se,
a plenou nádhernou tam moře vlní se
až v nebes blankyt promodralý...
Hle, čas je: po svahu teď ona kráčí v dol
až k břehům, po kterých se šumné vlny valí.
Tam pod povědomé jí skalí
si sedá samotna, a v duši těžký bol...
Tam před ní nikdo již neteskní, nežaluje,
a nikdo opojen jí kolen neceluje;
je sama... ničím rtům tam nenabízí něhu
svých ramen, vlažných úst, ni hrudi bělší sněhu.
- -
A není, kdo by byl tvých hoden rajských vnad.
Jsi sama; pláčeš, viď?... V mém srdci klid a chlad;
- -
Však jestli....

NOC

Můj vlídný k tobě hlas pln stesků tebe vzývá
a pozdní mlčení tmy noční rozechvívá;
mně svíce u lože malým hoří plamínkem,
mé verše linou se a zurčí pramínkem;
mé lásky ručeje se tebou plny řinou,
tvé oči přede mnou se blýskají a kynou
mně úsměvem, a v sluch mně tiše zaznívá:
já, něžný druhu můj, tě miluji... jsem tvá.

JÁ MILOVAL VÁS

Já miloval vás: lásky té v mé duši
se tetelí snad ještě slabý svit;
však nechť vás více z klidu nevyruší;
já nechtěl bych vás ničím zarmoutit.
Já miloval vás beznadějně, němě,
hned žárlil jsem, hned ostychem se chvěl;
já měl vás rád tak upřímně, tak jemně,
jak dej vám Bůh, by jiný rád vás měl.

ÚRYVEK

Noc leží na svazích gruzínských hor i skal,
a přede mnou Aragva hučí.
Mně těžko jest a přec tak lehounko; můj žal
je světlý, žal můj tebou zvučí,
jen tebou jedinou!... A neznepokojen
je smutek můj a mírem provát;
zas srdce miluje a hoří - proto jen,
že nemožno mu nemilovat.

ZIMA NA VSI

Je zima. Na venku co počít? Na lokaje,
jenž ráno přináší mně k loži číšku čaje,

hned spouštím: teplo jest? a posud chumelí?
je poprašek či ne? a vstávat nelze-li
a rovnou do sedla, či spíše do oběda
číst staré noviny, jež mívám od souseda?
Je poprašek. Já vstal. Jsme v sedle již a ven
se nesem do polí, dřiv než je bílý den.
My v ruce bičíky, co psi se v patách ženou,
zrak pneme pátravý v pláň bledě zasněženou,
Až do tmy rejdíme, kříž krážem, tam a sem,
dva uštvem zajíce a domů přiklušem.
Je blaze u krbu! Hle, večer: vichr vyje,
mdle svíčka plápolá, a steskem srdce nyje;
zblo po zblu polykám jed nudy zoufalé,
Chci číst - zrak po řádcích mně klouže nedbale,
a myslím Bůh ví kam... zas knihu stranou kladu;
brk beru, sedám si; však bez kázně a ladu
jsou slova, z ospalé jež Múzy vynutím.
Zvuk nelne ke zvuku... kdys poslušný mne rým
mně slouží vrtkavě, je divný, roztržitý;
verš jedva vleče se, je chladný, mlhovitý.
Jsem zmrzen; s lyrou svou hned přerušuji spor;
jdu do předpokoje; tam slyším rozhovor;
cos o cukrovaru, a že čas voleb kvačí.
A jak to počasi se hospodyně mračí,
jež dráty ševelíc, svou práci pobádá
neb králku červenou si z karet vykládá.
Je teskno! Po dni den tak v samotě se plíží!
Leč jestli v smutnou ves, když podvečer se blížíi,
a v Koutku k šachové když used' jsem si hře,
k nám z dálky v kibitce neb lehkém kočáře
v ráz hosté přijedou; stařenka, s ní dvě krásky
(dvě její dcerušky - dvě štíhlé rusovlásky),
ký radostný pak ruch tiš naši rozvlní!
jak život, Bože můj, se honem naplní!
Tu nejdřiv pohledy, jen kradmo pozorlivé,
pak slůvek několik, pak rozhovory živé,
pak přátelský též smích, a písně, když se tmí,
i svižné valčiky, kol stolu šeptání
a nyvé pohledy a žvavých žertů hříčka,
a v úzkém schodišti i delší setkáníčka;
a večer na záspí si vyjde děvice:
šíj i hruď odkryta, a v líc jí vánice!
Aj, k újmě severák přec ruské růži není:
tím žhavěj na mraze pak hoří poíibení.
Jak v sněžném poprašku je ruská děva svěží.

TOUHA PO SLÁVĚ

Když láskou opojen i něhou, beze slova
jsem klečel před tebou, a hledě na tě, znova
a znova myslíval: tys má -, ty, drahá, víš
zda slávy jsem si přál; ty víš a dosvědčíš:
dav výhost marnostem, rád zříkaje se práva
na poctu, jakou svět námm v názvu pěvce dává,
mdlý vřavou života, já vůbec málo dbal,
když z dálky hany zvuk neb potlesk zaznával.
Moh' hnout mnou jaký slech neb ortel ledajaký,
když ke mně schýlivši své tklivě něžné zraky
a ruku na hlavu mně kladouc, šeptala's:
Jsi šťasten? máš mě rád? a k jiné ženě zas
touž láskou, miláčku, jak ke ně nezaplaneš?
a chovat v paměti mě nikdy nepřestaneš?
Já stísněn štěstím svým jsem jedva promluvil
a všecek rozkoši se zachvivaje, mnil,

že není budoucna, že rozchodu den krutý
nám nikdy nepřijde... A cože? Slzy, rmuty
a zrada s pomluvou se rázem shrnuly
mně na hlavu.... Co já? kde jsem? Hle, ztrnulý
jak poutník stojím tu, jenž v poušti stižen bleskem,
a v očích se mu tmí! A nyní novým steskem
a novým toužením se zachvívá můj duch:
Já slávy přeji si; ať jméno mé v tvůj sluch
co chvíli zalehá; jen mnou ať kol a kolem
jsi obklopena vždy; ať všechno se hlaholem
mé slávy vzpomínku ti na mne nese vstříc,
bys hlasu známému pak v tiši slouchajíc,
mé prosby poslední si připomněla v bolu.
kdy v sadě, v noční tmě jsme loučili se spolu.

DÉMON

V ty dny, kdy nové byly u mne
vše dojmy s bytí veškera -
děv zraky, doubraviny šumné
a slavičí zpěv i večera,
kdy city vyeokího vzletu -
pro volnost, slávu, lásku děv
i uměni, zdroj mocných vznětů,
tak silně bouřily mi krev;
tu náhle teskný stín mi hodil
v dny rozkoší a sladkých tuch
a tajně navštěvovat chodil
mě jakýs zlobyplný duch:
A smutné byly naše schůzky:
neb úsměv jeho, divný hled
a jeho řeči jízlivůstky
v mou duši lily chladný jed.
Byl nezmarný v svém klevetění,
jímž Prozřetelnost pokoušel;
zval krásu klamem, pro nadšení
jen smích a pohrdání měl;
on v lásku, volnost zapřel viru;
zřel uštěpačně na žití
a pranic vůkol ve vesmíru
on nechtěl blahoslaviti.

ŽIVOT

Jestli život zklamal tebe,
nehněvej se, ani rmuť!
ve dnech útrap kliden buď:
slunnější dny dá ti nebe.

Přítomno je zasmušilé;
srdce k budoucnu se pne;
vše je mžik, vše pomine;
vše, co mine, bude milé.

KVÍTEK

Hle, kvítek suchý, vyvětralý
tu založený v knize zřím,
a struny duše chvět se jaly
hned rozjímáním podivným.

Kde kveť? A v které léto ranní?
Jak dávno? Kým byl utržen?
Zda známou mně či cizí dlaní?

A proč v té knize podržen?

Zda v paměť na shledání vřelé
či na loučení plné muk?
či na procházky osamělé
tmou doubravin a tichem luk?

Kde v světě ti dva dlí tou dobou?
Jest ona živa? Jest on živ?
či uvadl již život obou
jak toto němé dítko niv?

STESK

Já přežil jsem již svoje touhy,
svým vidinám se odcizil.
a hořkých útrap osten pouhý,
plod pustého mi srdce zbyl.

Mně vínek, svitý v žití květen,
v prach zdeptal osud krvavý!
Teď čekám, sirý, steskem hněten,
kdy konec můj se dostaví.

Tak prvním ožehnutý mrazem -
když slyšán zimních vichrů hvizd -
dřív nežli padne s větve na zem,
se chvěje osamělý list.

26. KVĚTNA 1828

Dar ten marný, nahodilý -
život - proč as dán mi jest?
jaký osud potměšilý
schystal mi tak krutý trest?

Jaká že to zlomoc zvláštní
z ničeho mě stvořila,
duši naplnila vášní
rozum skepsi zmořila?

Nezná cíle moje cesta:
srdce pusto, prázden um,
steskem stihá mě a trestá
jednotvárný žiti šum.

OBROZENÍ

Mdlým štětcem malíř-barbar maže
genia obraz velebný,
svůj vlastní bezprávně se snaže
naň kreslit výtvor šalebný.

Však během doby barva cizí
se vetchou vrstvou odloupne,
a v prvotní své kráse ryzí
plod velducha zas vstoupne.

Tak poblouzení ztrácejí se
z mé duše, kterou smutek hnět,
a vidiny v ni vracejí se
těch prvních nezkalených let.

PROROK

Když mračnou pouští jako stín
jsem vlek se, žízniv v duši zpráhlé,
tu šestikřídlý serafín
v mé rozcestí se zjevil náhle;
jak sen tak lehkým prstem jemně
se dotekl mé zornice;
vid věštecky hned rozemk se mně
jak zlekané zrak orlice.
Pak dotekl se uší mých,
i naplnil je zvuk a hřmot:
i slyším pohyb v nebesích,
let archandělů ve výšině,
chod plazů na dně mořských vod
i rašení křů na dolině.
Pak k ústům mým se přimk a v mih
mně hříšný jazyk vyrval z nich -
lstný, zrádný, zvyklý pustým řečem;
pak v ústa moje ztrnulá
hrot moudré zmije vsunula
dlaň jeho krvavá. A mečem
mně potom rozťal hrudi schránu,
z ní vyňal srdce chvějící
a uhel ohněm sršící
mně vložil v otevřenou ránu.
Jak neživý jsem v poušti spal.
až Boží hlas mě zburcoval :
"Slyš, proroku, a viz a vyjdi
mým naplněný příkazem
a moře obcházej i zem
a Slovem vzněcuj srdce lidí!"

V MICHAJLOVSKÉM

...Znovu navštívil jsem
ten koutek země, kde jak samotář
jsem ztrávil sotva znatelné dva roky.
Již deset prošlo od té doby let,
a v životě mém mnoho bylo změn;
já sám se změnil, obecného řádu
jsa poslušen; však tady opět živě
mne obklopuje moje minulost -
I zdá se mi, že ještě včera v těchto
jsem bloudil hájích.
Hle, ten klidný domek
kde žil jsem se svou chůvou ubohou.
Již není stařenky, již neslýchám
tam jejích těžkých kroků za stěnou,
ni jejích ranních dohlídek...
A za večera, při hukotu bouře,
pohádek jejích, opakovaných
mnou od let dětských, ale nikdy nudných.
Hle, lesnatý chlum, na němž bez hnutí
jsem často sedával a na jezero
se díval, vzpomínaje se smutkem
tam jiných vin a jiných břehů... Ono
v šíř rozlévá se, modrajíc se prostřed
niv zelených a zlatých pažitů:
Vod jeho nevědomou hladinou
se plaví rybář, táhna za sebou
síť chatrnou. Vsi po svažitých březích
jsou rozesety; za nimi tam mlýn
se nahrbil a mocně otáčí
na větru svými křídly...

Na rozhraní
mé půdy po pradědech, na tom místě,
kde cesta, dešti zrytá, do vrchu
se klikatí, tři sosny stojí: jedna
hle, opodál, dvě ostatní pak jako
dvě družky blízko sebe. Zde, když kolem
jsem jezdil koňmo za měsíčných nocí,
šum jejich vršků známým šelestem
mě vítal. Po té cestě nyní jel jsem
a před sebou je spatřil opět; ony
jsou tytéž, i týž šelest známý sluchu;
leč kol jich sestaralých kořenů,
kde dříve bylo všecko pusté, holé,
teď hájek mladičký se rozrůstá;
kře zelenou teď rodinou se tísní
jak děti v jejich stínu. Opodál
však stojí jejich osamělý druh
jak starý mládenec, a kolem něho
vše pusto jako dříve.
Zdrávo bud,
ty mladé, cizí plémě! Nebudu
to já kdo spatří pozdní mohutný
tvůj vzrůst, kdy všecky známé přerosteš
a před pohledem mimojdoucího

jich starou hlavu zacloníš. Však nechť
váš šelest mého vnuka uvítá,
až při návratě s družné zábavy,
pln veselých a sladkých myšlenek,
kol vás se bude bráti v noční tmě
a vzpomene si na mne...
V různých dobách
ó Michajlovské háje, pod klenbu
jsem vaši chodil. A když poprvé
jste spatřily mě, tehdy veselým
jsem jinochem byl. Chtivě, s důvěrou
jsem jedva života se chápal; leta
se přenesla - a vy jste přijaly
mě jako znaveného chodce. Já
byl ještě mlád, leč osud unavil
mě zápasems s nějž nebyly mé síly;
já byl jsem roztrpčen. A s tesknotou
jsem často na své mládí vzpomínal,
jež v neplodných jsem zmarnil pokusech,
a na přísnost mnou zasloužených výtek
a na přátelství, které splatilo
mně urážkami za žár důvěřivé
a něžné duše mé... A bolestné
v mém srdci pocity se rojily,

ROZHOVOR NAKLADATELE S BASNÍKEM

Nakladatel.
Vám verše zábava jest milá;
vám třeba jen se posadit,
a sláva honem rozhlásila
zvěst velemilou mezi lid.
Prý hotova je báseň nová,
plod nových uměleckých snů.
Tož rozhodněte - čekám slova:
sám stanovte si odměnu.
Miláčku Múz i Uměn rýmy
já na ruble hned ocením
a bankovkami hotovými

hrst vašich Iístků zaměním.
A proč si vzdycháte tak ztěžka?
Smím vědět?
Básník
Duch můj v dáli meška:
Já vzpomínám si na leta,
kdy nadějemi obohacen
ji psal jsem, šťastný poeta,
když byl jsem nadšen a ne placen.
Zřím znova koutek v klínu skal
i poustku, jež se v šero kryje,
kam na hodokvas fantazie
jsem kdysi svoji Múzu zval.
Tam sladčej hlas můj zaznával.
Tam vidma, plna čárné moci,
svou krásou luzně tajemnou
se nesla, vila nade mnou
v mžik nadšení za tichých nocí.
Vše jímalo tam něžný um:
svit luny, květy luhů, háje.
ve vetché kapli bouře šum
i stařenčiny krásná báje.
Kýs démon opanoval ruch
všech zábav mých; dal směr mé prázdni;
mne oblétal, můj stálý druh,
a divně zvuky šeptal v sluch,
a plamennou a těžkou strázní
se naplnila hlava mně;
v ní divých snů se rodil příval,
a ve rozměry ladné splýval
proud veršů mých, a poslušně
jej uzavíral zvučný rým.
V té harmonii sokem mým
byl doubrav šum neb vichru repot
neb žluny pronikavý zpěv
neb v noci bouře hluchý řev
neb tichoproudné říčky šepot.
Tu v práci, v tichu tajené,
jsem nechtěl dělit plamenné
své vytržení se zástupem
a darů Múzy milené
jsem nehanobil nízkým kupem:
já střežil je jak drahou věc:
tak mlčky, ale hrdě přec
před zraky chátry potměšilé
snad chrání dárky od své milé
jen pověrčivý milenec.
Nakladatel
SIast tajemného snění vám
pak sláva nahradila skvěle;
vy nestačil jste poptávkám,
co spousta prózy proleželé
a veršů věčně počká si,
než čtenáři se přihlásí
neb laury záhy ošumělé.
Básník
Blah, kdo jen pro svou osobu
z dum vznešených svá díla spřádal
a od lidí jak od hrobů
mzdy za své city nepožádal!
Blah, kdo byl mlčky poetou
a trním slávy nevěnčený,
ni neznán chátrou prokletou.
v hrob sešel potom bezejmenný!

Je sláva víc než klamné snění?
Je to snad šepot, jímž nás čtou?
Zášť, s níž nás nevědomci štvou?
či hlupcovo snad vytržení?
Nakladatel.
Lord Byron v tomtéž smyslu psal:
Žukovský stejně smýšlel kdysi:
však jejich sladkozvučné spisy
svět poznal pak a rozebral.
Vám kdekdo závidět by měl:
Vždyť básník trestá, odměňuje;
on lotry hromem věčných střel
i v pozdních věcích pokutuje.
On těší mysl hrdinou:
on na cytherský prestol zvedá
svou milovnici s Korinnou.
Vám chvála dotěrný je skřek;
však srdce ženštin slávy hledá:
Jim pište: jejich uším vděk
je pochlebenství lyry vaší:
vždyť růže ve váš mladý věk
jeou helikonských laurů dražší.
Básník
Ach, to jen sny jsou domýšlivé,
Já mladých těcha - více nic!
Já rovněž v žití bouři divé
jsem hledal přízně krasavic.
Byl čas, kdy slova má, mé zpěvy
lstnou mocí plašit dovedly
strach i stud ze srdéčka děvy:
též s úsměvem a láskou čtly
mne oči překrásné, a kdysi
rty čarovné též šeptaly si
mé zvuky plné lahody!
Však dost; ten snílek nepřinese
jim v oběť už své svobody:
nechť jinoch o nich rozpěje se,
ten milý mazlík přírody.
Co jest mi po nich? Nyní v hluši
můj život plyne nerušen:
nepohlne věrné lyry sten
jich mělkou, větroplašnou duší:
jich fantasie není ryzí
a pro nás bez pochopení,
a - příznak Boha - nadšení
jim jest jen pro posměch a cizí.
Když na verš myslím mimovolně,
jejž vnukly mně, tu - na mou čest!
se zachvívá mi srdce bolně,
mně za mé modly hanba jest.
Kam mířil jsem? Co jsem v nich viděl?
A před kým shýb' jsem hrdý um?
A koho vzletem čistých dum
tak zbožňovat se nezastyděl?
Ach, lyro, jak jen mohla jsi
mé nerozumy hlásat světu?
Ach, kéž by navždy padly v Lethu
mých blouznivých let ohlasy!
Nakladatel
Mám rád váš hněv. Tak básník jedná!
Mně ovšem důvod není znám,
proč jste tak zhořk': však což ni jedna
z dam nesmí patřit k výjimkám?
Což ani jedna hodna není,

váš podněcovat žár i vzlet
a vaší Múzy sladké pění
k své mocné kráse obracet?
Nu, mlčíte?
Básník
Proč tvrdě spící
své srdce básník budil by?
Tím darmo pamět trudil by.
Čím světu jsem? A co mu říci?
Jsem cizí všem. Zda v duši své
mám obraz nezapomenutelný?
Zda znám slast lásky vášnivé?
Zda, zaživ stesku úděl krutý,
jsem v tiši lkal? Zda též jsem znal
tu, jejíž zrak pln divné moci
jak ráj se na mne usmíval?
Což je to život - dvě tři noci?
- - - - - - - - - - - - - - - -
Nu, což? sten lásky skuhravý
a slova má víc nepraví
než šílencovo blábolení.
Až někdy jedno srdce pře
je pochopí - ne bez zachvění.
Tak osud určil na konec.
S kým sdělím se teď o nadšení?
Kdys jedna byla - u ní jen
jsem prožil v čistém opojení
své poetické lásky sen.
Tam, tam, ach, v stinném koutku háje,
kde zurčí věčné prameny,
jsem nacházel svůj oheň z ráje,
jsa otráven lásky plameny.
Vzpomínka na tu duši zchladlou
by dovedla mne omladit
a v poesii moji zvadlou
žeň nových květů zasadit.
Ta jediná by pochopila
snad moje verše nejasné
a v srdci svém by roznítila
žář lásky, která nehasne.
Ach, běda! marno sšecko přání!
Mé oslyšela zaklínání,
stesk mého srdce, prosby k ní:
jí pozemského horování
je netřeba jak bohyni.
Nakladatel
A tedy v lásku ztrativ víru
a žvavé pověsti své syt,
tak časně nadšenou svou lyru
jste umínil si odložit.
Teď před lomozným světem skryt
a hněviv na Múzy a modu,
proč rozhod' jste se?
Básník
Pro svobodu.
Nakladatel
Tož dobrá. Berte bez pohrdy
mou užitečnou radu: dnes
svět tržištěm je: v ten věk tvrdý
co svoboda je bez peněz?
Co sláva jest? Jen pestrá lata,
jež krášlí pěvcův vetchý šat.
Neb třeba zlata, zlata, zlata:
jen hleďte zlata nahrabat!

Vím napřed co mi nabídnete:
však já vás, páni, dobře znám:
vy k svému dílu vroucně lnete,
co na plameni práce vám
vře obraznost jak v sopce láva:
i vám hned jaksi zchlad a zkys,
Dovolte bych vám prostě řek:
vždyť nadšení se neprodává,
však možno prodat rukopis.
Proč váhat? už se ke mně trousí
lid nedočkavý na čtení:
kol krámu žurnalisté brousí,
jim v patách pěvci hubení:
ten potravu chce pro satiry,
ten pro duši, ten pro svůj list,
a mnoho dobra z vaší lyry
že pojde, jsem si napřed jist.
Básník
Máte docela pravdu. Tuhle máte můj rukopis.
Však se nějak dohodneme.

EPIGRAMY

Pohádky

Hurá, již despot* ráčí
se vracet v Ruskou zem.
Ježíšek vzlyká v pláči
i s celým národem.
Marie v starostech tu straší Spasitele:
"Mlč, neplač, spi, můj poklade:
hle, bubú, bú - car ruský jde!"
Car vchází a tak mele:

"Věz, národe, mů ruský,
co sotva tušil jsi:
já rakouský a pruský
jsem mundur ušil si.
Nuž neplesej: já jsem zdráv, mně apetýt se vrací;
mne tisk se navychvaloval;
já jed' a pil a sliboval -
já nejsem znaven prací.

Krom toho slyš, co stavím
k svým dalším úkolům:
Lavcova** služby zbavím,
dám Soca** v žlutý dům.

Na místo Gorgola*** dám zákony vám řádné
a lidská práva vám, já, car,
dám dobrovolnou slevou v dar
z své moci samovládné."

Radostí boží děcko
si v jeslích poskočí:
"A je to pravda všecko?
a ne prach do očí?"
A máť mu: "Hajinkej a zavři už svá víčka:
je čas už myslit na sníček,
když slyšel's, jak car-tatiček
nás pohádkami hýčká!"

* Míněn tu car Mikuláš I.
** Lavrov a Soc, censoři

*** Gorgoli, vrchní policejní komisař petrohradský

PŘÁTELŮM

Mí nepřátelé! já ni slova zatím...
i zdá se, že jest u mne po vzdoru:
než, proto nepouštím vás z dozoru
a komu se mně zachce, tomu splatím:
ten potom ostré paňáty mé zkus,
až bez milosti sklouznu v letu hbitém -
Tak jestřáb lačný krouží pod blankytem
a střeží hejno krocanů a hus.

STAŘÍK

Již nejsem ten hoch láskou slepý,
jenž překvapoval dříve svět:
Mých vesen a let půvab lepý
je tentam - zvadl každý květ.
Amore, mladých srdcí bůžku!
já vždycky ti věrným sluhou byl;
ach, kdyby jen čáp zatoužil
mě znova snést k mé matky lůžku -
pak bych ti již tak nesloužil!

ŠVEC A MALÍŘ

Švec jednou před obraz se postavil
a ukazoval vadu na obuvi
vzav štětec, malíř chybu opravil.
Hle," podbočiv se, švec náš dále mluví:

"Mně zdá se, že jste tu tvář trochu stočil...
a na hrudi je mnoho nahoty."
Než, malíř zlostně do řeči mu skočil:
"Můj přítelíčku, neseď nad boty."

Já na přítele pouštím tento šíp:
ač nevím, v jakém vlastně předmětě
je znalcem, přec vždy přísně zdrbe tě:
však čert ho vede soudit o světě,
když boty posoudil by mnohem líp.

NA NADĚŽDINA

Hoch složil hymnu Fébu v čest.
"Chuť jest, však mozku sotva půl;
a kolik, prosím let mu jest?"
- Jen patnáct. - "Jenom? Honem hůl!"
Seminarista po něm hned
hrst rozprav lokajských mu nese,
a Horác Fébu nahlas čet'
list první, do rtů kousaje se.
Bůh nemoh', jsa tím blínem zpit,
to vyslechnout až do posledka
a ihned žvanivého zmetka
dal na lavici položit.

NA KAČENOVSKÉHO

Klevetník ten bez nadání
výprask hledá čichem svým
a chléb každodenní shání
žvastem každoměsíčním.

PŘÍČINA

Když kníže Šalikov, náš smutný žurnalist,
předčítal dcerám elegie své,
tu kozácký hoch zbytkem lojové
mu svíčky svítil, třesa se jak list.
V tom chlapec náhle spustil pláč a vzlyk.
"Hle, v něm vám, důry, vzdor buď znamenitý!"
nadšený kníže na své dcery křik'
"Nuž, synu přírody, jen odhal nám své city:
Rci, proč tvůj zrak je slzou zakalen?"
A ten mu odvětí: - Mně se chce ven.

ROZHOVOR ARCHIMANDRIDA FOTIA S HRABĚNKOU ORLOVOVOU

Slyš, co ti pravím - napni uši:
"Jsem tělem eunuch, duší muž."
- Co děláš se mnou? Přestaň už! -
"Já právě měním tělo v duši."

MŮJ HROBNÍ NÁPIS

Zde Puškin pochován. on s Múzou, svojí milkou,
a láskou, leností žil veselý svůj věk;
jen tropil hlouposti - však každou těla žilkou
byl - Bůh ví - dobrý človíček.

KRASAVICI

Taj trojice jsem posud těžko chápal:
Tři bohové! - Je možné tohle množství?
Však vidět vás - hned cítím víry zápal: -
k třem Graciím se modlím v jednom božství.

CO JE PŘÁTELSTVÍ?

Žár lehounkého ochmelení,
kdy volně urážet se chce,
výměna lichot, lenošení,
anebo hanba protekce.

SAMOTA

Blah, kdo se světu s očí ztrácí,
prost hloupých nadutců a sám,
část dne dá zahálce, část práci,
část nadějím a vzpomínkám;
kdo o ctné druhy nemá nouzi,
kdo tak je schován - Bohu sláva! -
že omrza ho neuspává
a dotěra ho neprobouzí.

SVOBODY

Lid svobod žádal si - a ty mu dány svatě:
na místo úzkých smí teď nosit širší gatě.

NA BÁSNÍŘKU PUČKOVU

Proč v každé panenské tvé písni
tvé panenství je hlavní věc?
Ach básnířko, vím, co tě tísní:
Ty dostat se chceš pod čepec.

NA PROFESORA MATEMATIKY

Zde výměr svůj jsem na tě přilíp',
v něm je tvůj líc i rub:
Tys matematik - minus filip,
tys posměváček zlý - plus hňup.

HISTORIE VERŠOTEPCOVA

On vnímá navyklým svým slechem
svist:
pak počmárá jedním dechem
list:
pak celému to troubí světu
v sluch:
pak tiskem vydá to: a v Lethu
žuch!

EX UNGUE LEONEM

Já nedávno si jen tak verši hvízd'
a bez podpisu vydal jsem je směle;
stať v novinách pak moh' jsi o nich číst -
též bez podpisu šelmy pisatele.
Však což? Ni já, ni uličník ten drzý
svou šelmovinu ztajit nedoved':
on podle drápů, kdo jsem, poznal brzy,
já podle uší poznal jsem ho hned.

RŮZNÉ EPIGRAMY

***
Strýc kuchařem byl, krejčím děd,
a vy, vy pán jste převznešený:
tak slyším o vás vyprávět,
můj severine urozený.
Potomku předků blahorodých,
ach, nikdo z naší rodiny
mně nešil darem fraků modrých
a nevařil mně hostiny.

***
O pěvče - hráči, Beverley - Horáci,
tys prohrál celou kupu asignací,
i stříbro, po předcích to přebytek,
a rád bys na kartičku - na zlodějku,
též vsadil veršíků svých sešitek,
jen kdyby stály třeba kopějku.

***
Zda zaslech' jsi tu směšnou zvěst, můj druhu?
Razumnik dostal právě modrou stuhu.
Bůh s ním! Vždyť žárlit je tak nehezké -
Bůh dej mu království též nebeské!

***
Tvá žena vábí k sobě tak mé zraky,
že jestli tři kdy v úděl dostanu,
tak ve všem podobné tvé ženě - nu,
pak ihned darem dám dvě satanu,
by přídavkem si vzal tu třetí taky.

***

Tak bude vždy, tak vždy se dálo,
svět jinačí už nebude:
dost učených tu, vtipných málo,
sta známých - kde však přítel? kde?

**
Tak hloupě piš, jak máš to v hlavě,
a provlékneš se soutězkou
censury naší, věř, tak hravě,
jak vejdeš v říši nebeskou.

***
Klaissa je děvče chudé;
vem si ji - máš peněz dost:
jí tvé jmění slušet bude,
tobě zas rohatost.

***
Líza hlídá svoji ctnost -
Myslí snad, že zrak nám vytře?
Střezte se jí: možná dost,
Diana ta nová chytře
tají něžné vášně proud,
a zrak cudný této dámy
pátrá, kdo by mezi vámi
pomoh jí klopýtnout.

***
"Ač verše jeho nejsou nezdobou,
Emilius je prázdnou nádobou."
A ty čím pln jsi, šprýmovný můj brachu?
Aj chápu již: svou vlastní osobou -
Tys příteli, pln jalového tlachu.

***
Jest posud živ Čudílek žurnalist?
Ba, živ! a posud nudný jest a dutý
a hrubý, hloupý, od závisti žlutý
a stále tiskne zbytečný svůj list -
svůj starý žvast i novinku svou žvavou. -
Fi! omrzel Čudílek žurnalist!
Jak uhasiti loučku nevoňavou?
Ach, jakou na Čudílka vzíti zbraň?
Dej radu ně. - Tu máš ji: plivni naň.